

Bence Erika

· Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
 · erika.bence1967@gmail.com

KÓNYA SÁNDOR: NÉZZÜNK ÉGRE!¹

Írások a vajdasági népénekekről

*Kónya, Sándor: Nézzünk égre! [Let us Look at Skies!]
 (Texts on Hungarian Folk Songs)*

*Šandor Konja: Nézzünk égre!/Gledajmo u nebo!
 (Zapisi iz kruga mađarskih narodnih pesama)*

Ha annak a gondolkodásnak a motívumait szeretnénk feltérképezni, amely Kónya Sándor *Nézzünk égre!* című kötetét létrehozta – persze ennek autentikus elbeszélésére csak a szerző képes! –, akkor a következő asszociációs sort hozhatnánk létre: *a múlt másságára kérdező jelen – jövőalkotás – hagyománytisztelet – kollektív emlékezet – viláértés – esztétikai tapasztalat – kulturális identitás.*

Köztudott, hogy a múlt modelljeire és történéseire mutató magatartás mindig jelen érdekű kérdés is. Jövője csak annak a nemzeti/etnikai közösségnek van, amely emlékezik, tiszteli és megéri saját múltját. A pusztá reprodukálás, utánpótlás helyett tudatosan, alkotó módon fordul hagyományai felé. A múlt megértése a működőképes életvezetés és perspektivikus jövőkép feltétele. A hagyománykeresés és -értés nemzeti önidentitásunk legitimáló feltétele.

A katolikus népénekek gyűjtése révén Kónya Sándor egy olyan kollektív tudatforma felé fordult, amely a múlt másságának archaikus tudati és nyelvi vonatkozásait tartalmazza – miként a népköltészet léte is ilyen! –, ugyanakkor élő formaként, működő kultúráként hat. Az archaikus népi imádságok és népénekek olyan tudást jelentenek mindannyiunk számára, amely a jelenben tetten érhető folyamatos múlt idő egy részletét jelenti.

A templomi liturgia, illetve a paraliturgikus események során a közösségképző és egyéniségalkotó szokásrend, viselkedéskultúra, közösségi emlékezet, világtapasztalat s nem utolsósorban szilárd esztétikai értékrend hagyományozódik tovább.

¹ Elhangzott a könyv egyházaskéri bemutatóján, 2015. január 31-én.

Miről van szó? Mely vallásos énekeket mutatja be számunkra Kónya Sándor könyve? A hazaindulók énekének, az áloműző, a karácsonyi, a lourdes-i, az oltalomkérő, illetve a Szent Anna-, a Szent Ferenc-, a Szent János-énekeknek, valamint a „szenvedés idejé”-hez, a kereszt „leleplezésének” szertartásához kapcsolódó versek, valamint a Kirje-dallamok hangszeres és vokális jellemzőinek zenei feldolgozásával találkozunk, és egy összetett, interdiszciplináris vizsgálathálóval szembesülünk.

A vallásos népeletben jártas ember számára ismert világ értelmezése kultúratörténeti, vallásos és tárgyi néprajzi, népköltészeti, kulturális antropológiai, néplélektani és esztétikai, nyelvi és nyelvjárási népi tudásunk gazdagságáról vall. A szakrális népi kultúrában működő közösség életének kultikus eseményeibe és szertartásaiba nyerünk betekintést általa.

Kónya Sándor kutatásainak kiindulópontja a szűkebb szülőföld, Csóka és környéke volt, majd fokozatosan Észak-Bánátra, Bánátra, majd az egész Vajdaság területére kiterjedtek.

Kónya Sándor könyvének az egyik legszebb hozománya talán az, hogy önismereti térképet, kulturális breviáriumot tart elénk és mutat fel. Arról szól, hogy kulturális, szellemi értelemben milyen gazdagok vagyunk!